

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО
СЪБРАНИЕ

Проект!

ЗАКОН

за

изменение и допълнение на Наказателния кодекс

(обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г.; изм., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1 и 86 от 1991 г.; попр., бр. 90 от 1991 г.; изм., бр. 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1995 г. – бр. 97 от 1995 г.; изм., бр. 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 и 85 от 1997 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1997 г. – бр. 120 от 1997 г.; изм., бр. 83, 85, 132, 133 и 153 от 1998 г., бр. 7, 51 и 81 от 1999 г., бр. 21 и 51 от 2000 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2000 г. – бр. 98 от 2000 г.; изм., бр. 41 и 101 от 2001 г., бр. 45 и 92 от 2002 г., бр. 26 и 103 от 2004 г., бр. 24, 43, 76, 86 и 88 от 2005 г., бр. 59, 75 и 102 от 2006 г., бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 от 2007 г., бр. 19, 67 и 102 от 2008 г., бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 32 от 2010 г., бр. 33 и 60 от 2011 г., бр. 19, 20 и 60 от 2012 г., бр. 17, 61 и 84 от 2013 г., бр. 19, 53 и 107 от 2014 г., бр. 14 и 24 от 2015 г.)

§ 1. В чл. 79 ал. 2 се изменя така:

„(2) Не се изключват по давност наказателното преследване и изпълнението на наказанието по отношение на:

1. престъпления против мира и човечеството;

2. тежки престъпления против правата на човека по глава II, III и IV от Особената част на Наказателния кодекс, извършени в периода от 09.09.1944 г. до 10.11.1989 г. от ръководните дейци на Българската комунистическа партия, както и от трети лица, на които са възложени определени длъжностни или партийни функции, от които са настъпили последиците, посочени в чл. 2 от Закона за обявяване на комунистическия режим в България за престъпен;

3. престъпления по чл. 108а, чл. 233, чл. 313б, чл. 353а, чл. 354а, чл. 354б и чл. 354в;

4. престъпления, мотивирани и извършени на база на радикална религия;

5. даване на разрешение или одобряване на дейности, чрез които се предоставят в нарушение на закона финансови средства, както и контрабанда на специална продукция (оръжие, боеприпаси и техника) и на ядрени материали, ядрени съоръжения или други източници на йонизиращи лъчения или компоненти, в полза на диктаторски или терористични режими или организации от лица, представляващи свой или чужд интерес, както и от такива, които заемат или са заемали отговорно партийно и/или служебно положение, или са свързани или са били свързани със съвременните служби за разузнаване и сигурност и/или с тези на Народна Република България;

6. престъпления по глава V и глава VI от Особената част на Наказателния кодекс във връзка с дейността на банки, задгранични и външнотърговски дружества, както и на пенсионни, здравноосигурителни или гаранционни фондове, извършени от лица, представляващи свой или чужд интерес, както и от такива, които заемат или са заемали отговорно партийно и/или служебно положение, или са свързани или са били свързани със съвременните служби за разузнаване и сигурност и/или с тези на Народна Република България.

§ 2. В чл. 81 се създава ал. 3:

„(3) Давност не тече през периода, през който деецът се укрива или се ползва с имунитет. В тези случаи ал. 3 не се прилага.“

§3. В чл. 93 се създават т. 29 и 30:

„29. По смисъла на чл. 418а :

а) “нападение срещу гражданското население” е поведение, свързано с многократното извършване на деяния измежду изброените в чл.418а срещу всяко гражданско население, вследствие или в резултат на държавна или организационна политика за извършването на такова нападение;

б) “физическо унищожение” е всяко умишлено налагане на условия за живот, насочено към изстребване на част от населението, включително лишаване от достъп до храна и медицинско обслужване;

в) “поробване” е упражняването на някое или всички правомощия, свързани с правото на собственост над едно лице, и включва упражняването на такава власт при търговия с хора, особено жени и деца;

г) “депортиране или насилствено преместване на население” е насилственото преселване на съответните лица чрез експулсиране или други принудителни действия от областта, в която те присъстват правомерно, без основание по международното право;

д) “изтезание” е умишленото причиняване на тежка физическа или душевна болка или страдание на лице, което се намира под властта или контрола на обвиняемия; с изключение на това, изтезанието не включва болката или страданието, които са причинени или са присъщи, или са резултат единствено на правомерни санкции;

е) “насилствено забременяване” означава неправомерното раждане от жена, чиято бременност е предизвикана насилствено, с намерение да се повлияе на етническия състав на определено население или да бъдат извършени други тежки нарушения на международното право; това определение в никакъв случай не се тълкува като засягащо националните закони, свързани с бременността;

ж) “преследване” е умишленото и тежко лишаване от основни права в противоречие с международното право поради причини, свързани с идентичността на групата или общността;

з) “престъплението апартейд” означава нечовешки деяния с характер, аналогичен на посочените в чл.418а, извършени в контекста на институционализиран режим за систематично потискане и господство на една расова група над друга расова група или групи, и предприети с цел поддържане на този режим;

и) “насилствено изчезване на лица” е арестуването, задържането или отвличането на лица от или с разрешението, подкрепата или съгласието на държава или политическа организация, последвано от отказ да се признае това лишаване от свобода или да бъде дадена информация за съдбата или местонахождението на тези лица, с цел те да бъдат лишени от правна защита за продължителен период от време.

й) терминът “пол” означава двата пола – мъжки и женски, в контекста на обществото. Терминът “пол” няма никакво друго значение освен посоченото.

30. „Радикална религия“ е религия, която се използва за постигане на политически цели чрез тероризъм.

§4. В Глава четирнадесета от Особената част на Наказателния кодекс се създава раздел IV с чл. 418а и 418б:

„Раздел IV

Престъпления срещу човечеството

Чл. 418а. Който с цел извършване на широко или систематично съзнателно нападение срещу гражданското население причини :

1. убийство;
2. физическо унищожение;
3. поробване;

4. депортиране или насилствено преместване на население;
 5. лишаване от свобода или друго тежко лишаване от физическа свобода в нарушение на основните правила на международното право;
 6. изтезания;
 7. изнасилване, сексуално робство, насилствена проституция, насилствено забременяване, насилствена стерилизация или всяка друга форма на сексуално насилие с подобна тежест;
 8. преследване на определена група или общност поради политическа, расова, национална, етническа, културна, религиозна принадлежност или пол в съответствие с определението в Чл.93 т.29, подточки „б” и „й” или поради други основания, които са общопризнати за недопустими по международното право във връзка с всяко действие, посочено в този член, или всяко престъпление от компетентността на Международния наказателен съд;
 9. насилствено изчезване на лица;
 10. престъплението апартейд;
 11. други нечовешки деяния със сходно естество, които умишлено причиняват голямо страдание или тежко увреждане на тялото или на душевното или физическото здраве,
- се наказва за престъпление срещу човечеството с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор без замяна.

Чл. 418 б Който извърши деяние, обявено за престъпление против мира и човечеството от международен договор, влязъл в сила за Република България, се наказва с лишаване от свобода от десет до двадесет години или с доживотен затвор.“

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 5. Параграфи 1, 2 3 и 4 се прилагат и по отношение на престъпленията, за които давностните срокове вече са изтекли.

§ 6. Наказателните дела за престъпления по §1, които са прекратени поради изтекла давност, се възобновяват с влизането в сила на този закон.

Вносител:

МОТИВИ

Законопроектът възобновява дебатите в 41-вото и 42-рото Народно събрание по отношение на премахване давността за тежките престъпления, включително тези, извършени в Народна Република България по време на комунистическия режим. Част от тези престъпления могат да се третираат по международното право, като престъпления срещу човечеството. Премахването на давността за тяхното преследване се третира в Конвенцията на ООН от 1968 г. за неприлагане срока на давност по отношение на военните престъпления и престъпленията против човечеството. Конвенцията развива дефиницията на **„Престъпления срещу човечеството“**, дадена в чл. 6с от Статута на Нюрнбергския международен военен трибунал от 8 август 1945 г., потвърдени с Резолюция 3(I)/13. 02. 1946 г. и Резолюция 95(I) /11. 12. 1946 г. на Генералната Асамблея на ООН. Тя е ратифицирана от България, и е обнародвана в Държавен вестник, **брой: 99, от 17. 12. 2010 г.**

Другият акт, който третира тази материя, е Римският статут на Международния наказателен съд, който е ратифициран от Народното Събрание със закон на 15. 03. 2002 г. (ДВ бр. 31, 2001 г.) и обнародван в **ДВ, бр. 68 от 16 юли 2002 г.** Той изброява съставите на престъпленията против човечеството, като по този начин развива още повече дефинирането на хипотезата за тези престъпления.

С §4 т. 1 от законопроекта се предвижда включването в Наказателния кодекс на деянията по чл. 7, ал. 1 от Римския статут. Съгласно разпоредбата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията: **„Международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред онези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат .“**. Съгласно чл. 31, ал. 7 от Конституцията: **„Не се погасяват по давност наказателното преследване и изпълнението на наказанието за престъпления против мира и човечеството.“**. С този текст от Конституцията Република България е изпълнила и изискването на **Конвенцията на ООН за неприлагане срока на давност по отношение на военните престъпления и престъпленията против човечеството**, от 26. 11. 1968 г., която задължава страните да вземат необходимите мерки за неприлагане на срока на давност за такива престъпления в съответствие с конституциите си. В Наказателния кодекс, обаче, където са описани военните престъпления и престъпленията срещу мира човечеството, в Глава 14, раздел III, чл.410 – 418 в частта за престъпления срещу човечеството е третирано само престъплението геноцид. В

международното право се прави разграничаване на престъплението „геноцид“ (*Конвенция за превенция и наказание за извършване на геноцид, утвърдена и предложена за ратификация с Резолюция 260-а (3) на Генералната Асамблея на ООН от 9 декември 1948 г., - ратифицирана от България, обнародвана в Държавен вестник, брой 99, от 17. 12. 2010 г.*) и „Престъпления срещу човечеството“. В тази връзка, разграничение беше направено в дебатите в Съвета на Европа за осъждане на Гладомора в Украйна, извършен през 30-те години на XX век. Ето защо, предложението в законопроекта за създаване на нов раздел IV-ти състоящ се от член 418-а и 418-б, въвежда нови състави на престъпления срещу човечеството, чрез които кодексът ще се приведе в съответствие с чл. 7, ал. 1 от Римския статут на Международния наказателен съд, ратифициран от Народното събрание.

Престъпленията, посочени в §1 на законопроекта, и по времето когато са били извършени, са представлявали престъпление по действащият тогава Наказателен кодекс. В този смисъл предложеният текст не въвежда нови наказателни състави, а третира само давността за тези престъпления.

Върховният касационен съд с Разпореждане № 3/11 юли 2002 г. по наказателно дело от общ характер №7/1994 г., потвърдено с решение на петчленен състав № 57 от 8 май 2003 г. на ВКС, I-во наказателно отделение, е прекратил наказателно производство по обвинителен акт срещу извършители на такива деяния по т. нар „Дело за лагерите“, поради изтекла давност. В аргументите си съдията от Върховния касационен съд г-н Румен Ненков посочва, че *„Законодателят от 1990 г. по необясними причини не е изпълнил законовите предписания по чл. 14, ал. 1 от Закона за нормативните актове във връзка с чл. 35 от Указ 833 от 1973 г. за неговото приложение с изрична заключителна разпоредба да придаде ретроактивност на приетото допълнение на Наказателния кодекс.“* Видно от Разпореждането е, че въпреки текста в чл. 37, ал. 7 на Конституцията, съдът не е обсъждал възможността, извършените престъпления да се квалифицират като престъпления срещу човечеството. Вероятно това е било така, тъй като в чл. 407- 418 на Глава 14 от НК за такава е посочено само престъплението геноцид, а други състави от такава категория, не са кодифицирани. Така законът е направил невъзможно прилагането на разпоредбата за давността по отношение на престъпления срещу човечеството да се отнася и до другите престъпления, освен съставите в членове 407- 418, поради което съдът е прекратил по давност т.нар. Дело за лагерите №7 /1994 г. Интересно е да се отбележи, че в Разпореждане № 3/11 юли 2002 г. на съдията от ВКС е казано, че няма пречка и от гледище на чл. 15, т. 1 от Международния пакт за граждански и политически права със закон да се приеме, че за престъпни деяния, като посочените в § 1 от този законопроект, да се възкреси изтеклата давност по

законодателен път. Чл. 15, т. 2 от Международния пакт на ООН за гражданските и политическите права, приет от Генералната Асамблея на ООН на 16 декември 1966 г., по който България е страна, съставляващ част от Хартата за правата на човека на ООН пояснява, че **„Нищо в този член не пречи едно лице да бъде съдено и наказано, за действие или бездействие, което по време на извършването му е било престъпление съгласно общите правни принципи, признати от всички народи.“** Същият текст е възпроизведен и в чл. 7 на Европейската Конвенция за защита правата на човека и основните свободи, по която България е страна от 1992 г.:

„1.Никой не може да бъде осъден за действие или бездействие, което в момента на неговото извършване не е било определено като престъпление според националното или международното право. Не може да бъде налагано наказание по-тежко от това, което е било предвидено за съответното престъпление в момента, когато то е било извършено. 2.Този член не изключва съденето и наказването, на което и да е лице за действие или бездействие, което в момента на извършването му е представлявало престъпление в съответствие с общите принципи на правото, признати от цивилизованите народи.“

Забраната за създаване на наказателни норми с обратно действие се отнася за деяния, които не са съставлявали престъпление по време на извършването им.

Всяко едно от деянията, изброени в §1 на този законопроект обаче, е било престъпление и по действащия към момента на извършването му Наказателен кодекс.

Необходимостта от справедливо наказание не само на преките извършители, а и на техните подбудители и помагачи може да стане чрез създаването на такава нова разпоредба в Наказателния кодекс. В подкрепа на обосноваването от премахване действието на давността в тези случаи е и старото правило от Римското право, че тя не тече срещу този, който не е могъл да действа (*Contra non volenti agree non curat prescriptio*).

Предвид високата степен на обществена опасност на съответните деяния, се предвижда отпадане на давността за тероризъм; за престъпления, извършени на радикална религиозна основа; за износ, внос, трансфериране, транспортиране, транзитиране, извършване на брокерска дейност с оръжия или с изделия или технологии с двойна употреба, които са в нарушение на закона; за произвеждане, преработване, придобиване или държане на наркотични вещества или техни аналози с цел разпространение, или разпространяване на наркотични вещества или техни аналози без надлежно разрешително; за склоняване или подпомагане на друго към употреба на наркотични вещества или техни аналози; за

засяване или отглеждане на растения от опиумен мак и кокаинов храст или растения от рода на конопа в нарушение на установените правила; за даване на разрешение или одобряване на дейности, чрез които се предоставят в нарушение на закона финансови средства, както и контрабанда на специална продукция (оръжие, боеприпаси и техника) и на ядрени материали, ядрени съоръжения или други източници на йонизиращи лъчения или компоненти, в полза на диктаторски или терористични режими или организации от лица, представляващи свой или чужд интерес, както и от такива, които заемат или са заемали отговорно партийно и/или служебно положение, или са свързани или са били свързани със съвременните служби за разузнаване и сигурност и/или с тези на Народна Република България; за престъпления по глава V и глава VI от Особената част на Наказателния кодекс във връзка с дейността на банки, задгранични и външнотърговски дружества, както и на пенсионни, здравноосигурителни или гаранционни фондове, извършени от лица, представляващи свой или чужд интерес, както и от такива, които заемат или са заемали отговорно партийно и/или служебно положение, или са свързани или са били свързани със съвременните служби за разузнаване и сигурност и/или с тези на Народна Република България; за укриване или разгласяване на невярна информация за състоянието на околната среда и нейните компоненти - въздух, вода, почва, морски пространства, когато от това последват немаловажни вреди за околната среда, живота и човешкото здраве и за унищожаване, скриване, преправяне или повреждане на документ на службите за разузнаване и сигурност на Народна Република България.

Предвид опасността давностният срок да изтече, докато извършителят на престъплението се укрива или се ползва с имунитет, с § 2 от законопроекта се предвижда давност да не тече през периода, през който деецът се укрива или се ползва с имунитет.

Във връзка с въвеждането в Наказателния кодекс на престъпленията против мира и човечеството, в съответствие с Римския статут, се предвижда и съответно дефиниране на понятията, ползвани за инкриминиране на съответните деяния, както и на понятието за престъпления, извършени на радикална религиозна основа.

Вносител: